

שול"ת

קונטרס

דפידשנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון יב' פרשת משפטים חודש אדר שנת ה' תשפ"א לפ"ק
פסחים עו.-פב:

קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה
במייל ניתן לפנות לכתובת המייל

sh0533132203@gmail.com

לתרומות ולהנצחות וכן בכל ענייני הגיליון ניתן
לפנות

להר"ר זלמן חיים הומינר בפל'

053-3132203

בברכה מערכת דפירשנו

נ.ב. הביאורים והערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות ולכן
נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב לכתובת מייל

sh0533132203@gmail.com

דף עו ע"א

צט. בגמ' כדאמר ר' ירמיה אמר שמואל בסולת רותחת הכא נמי בסולת רותחת. היינו דלקמן הקשו עוד קושיא מהא דתנן נטף רוטבו על הסולת דממנו קשה לשמואל דאמר תתאה גבר וע"ז תירץ ר' ירמיה בשם שמואל דבסולת רותחת איירי והכא נמי יש לתרץ כן. אבל קשה דאם כבר עכשיו ידעו מהתירוץ שיתרצו לקמן דבסולת רותחת איירי, למה כלל הקשו מהא דתנן נטף מרוטבו, הרי כבר תירוץ יש לנו על זה, וצ"ע.

ק. בתוד"ה אלא למ"ד בא"ד ולר"ת נראה דגרס ליה שפיר דע"כ מיירי כגון שהרוטב לא נצלה כל צורכו וכו' וא"ת וכו'. היינו דמשום דאינו נצלה כל צורכו לכן הוא אסור באכילה. אבל קשה דא"כ יש לאסור כולו ולמה אסרו רק מקום הרוטב דדי ביטול את מקומו ומותר. והביאור הוא לפי המשך דברי התוס' דהקשה למה לא נצלה אותו עכשיו עם הרוטב ויהא מותר, ולמאי בעינן ליטול את

מקומו. וזה תירץ תוס' דא"א לצלות עם הרוטב דאז הוי כמבושל ואסור, ולכך בעינן ליטול את מקומו. ובאמת נראה דשאר הבשר כן בעינן עכשיו לחזור ולצלותו, דהא גם הוא עדיין אסור עד שיצלה כראוי, ורק מקום הרוטב דא"א לחזור ולצלותו כנ"ל לכן יטול את מקומו.

דף עו ע"ב

קא. בגמ' אמר רב בשר שחוטא שמן שצלאו עם בשר נבילה כחוש אסור מ"ט מפטמי מהדדי ולוי אמר וכו' מ"ט ריחא לאו מילתא. היינו דלרב אסור דהבשר השמן ריחו נכנס בכחוש ומפטמו ומכח פטומו מוציא הנבילה ריח גם הוא ואוסר השחוטא, אבל לוי סבר דריחא לאו מילתא ולכן הוא מותר. אבל קשה דהא המציאות הוא דחזינן דהבחוש נעשה שמן דהוא דבר שאפשר לראות ולבדוק, וא"כ איך חולק לוי דלאו מילתא הוא. ואולי יש לומר דמודה לוי דכחוש נעשה שמן

מכוח השחוטת ואפי' דהוא גם מודה דריחו חוזר אל השחוטת מ"מ אינו אוסרה בכך, דהוא סבר דריח האיסור הנכנס בהיתר אינו אוסר ולא מילתא הוא, ובאמת אינו חולק במציאות אם מפטמו.

קב. בתוד"ה מאי לאו, לפי מה שפי' בקונטרס דלוי לא שרי אלא בדיעבד. היינו דבד"ה עבד עובדא ביאר רש"י דאחר שנצלו בתנור בא מעשה לפניו והתירו, דמשמע מדבריו דרק לאחר מעשה שכבר נצלו התיר אבל לכתחילה גם ללוי אסור לצלותם יחד.

דף עז ע"א

קג. בגמ' ואי כתב רחמנא אלה תעשו לה' במועדיכם הו"א שאר קרבנות הבאין לכפר אבל עומר וכו'. צריך ביאור דבשלמא החומרות שהביאו לעיל דתדיר וענוש כרת ניהא דסברא יש בהם לדחות שבת יותר מאחרים, דהא הכתוב עשאו תדיר וסברא הוא שגם בשבת יקרב, וכן פסח דענוש כרת מכך דהתורה חייבה כרת

למי שאינו מקריבו סברא הוא שגם בשבת יקרב דהא הקפידה תורה בה, אבל הסברא שהביאו עכשיו דבאין לכפר במה יש סברא בהם לדחות שבת יותר מאם באו להתיר, הרי בשניהם היה אפשר לומר דיש לדחותם ללאחר שבת, ולכן אם באחד גלי רחמנא דכן דוחה שבת ה"ה דגם בשני כן, וא"כ למאי צריכי ב' לימודים. וצריך לומר דרק הצריכותא הראשונה של תמיד ופסח מיירי בסברא במה מסתבר יותר לדחות שבת, אבל בצריכותא עכשיו הצריכותא הוא מה חמור ממה וממילא לא נוכל ללמוד זה מזה, ולכך בעינן לחדש בשניהם דדוחה שבת.

קד. בגמ' ואי כתב רחמנא עומר ושתי הלחם לחודייהו הו"א אדרבא עומר ושתי הלחם דאלימי דבאין להתיר אבל הנך לא. לכאורה קשה דהא בתחילה אמרו בגמ' דבאין לכפר חמור מבאין להתיר ולכך אין ללמוד עומר ושתי הלחם משאר קרבנות ציבור, ועכשיו בעינן לומר דבאין להתיר חמור יותר ולכך אין ללמוד קרבנות ציבור

מעומר ושתי הלחם, והם תרתי דסתרי. ובשלמא אם היתה אומרת הגמ' דא"א ללמוד עומר ושתי הלחם מקרבנות ציבור דחומרא יש בקרבנות ציבור שאין בעומר דבאין לכפר, ואח"כ להיפך דבעומר ושתי הלחם יש חומרא דבשאר קרבנות ציבור אינו דבאין להתיר ניהא, דבכל אחד יש חומרא שאין בשני ולכך אין ללמוד זה מזה, אבל עכשיו שאמרו בגמ' מה חמור ממה מה שאמרו בסוף הוא סותר למה שאמרו בתחילה. וצריך לומר דהגמ' עצמה נסתפקה מה חמור יותר ולכן אמרה דאם באחד מהם לא נכתוב בהדיא דדוחה שבת לא נוכל ללמוד מהשני דאפשר דהשני חמור מינה, ומחמת הספק יש לכתוב בשניהם.

קה. בתוד"ה שעירי ר"ה, תימה וליתני שעירי ר"ה ולא ליתני אידך. היינו דאם ר"ה אמרינן עכשיו דמועד הוא ודוחה טומאה ושבת כ"ש שכל זבחי שלמי ציבור דודאי מועד הם דדחי טומאה ושבת. אבל קשה דכאן

לא מיירי בללמוד זה מזה אלא מיירי באם למשנה יש למנות כל הקרבנות שדחי טומאה, ואם ניתני רק שעירי ר"ה היכן מנו זבחי שלמי ציבור, ואמת דכ"ש הוא דגם הם דחי, מ"מ למנותם במשנה אינו מונה אותם בכך, ורק על שעירי הרגלים שייך לומר דכבר נמנו בזבחי שלמי ציבור דהא גם הם זבחי שלמי ציבור אבל כאן לא שייך לומר הכי, וא"כ מאי קושיית התוס' כלל, וצ"ע.

קו. בתוד"ה נימא מתני' בא"ד ותימה דאפי' סבירא ליה נמי יש דם אע"פ שאין בשר וכו'. צריך ביאור מה תימה לתוס' הרי מה דידיעין כלל דלר' יהושע סבירא ליה דאין הציץ מרצה נראה דהוא מכך דסבר דבעינן תרתי, דלכך בעינן תרתי דאין הציץ מרצה על הבשר דלכך א"א לזרוק הדם בלא הבשר, אבל אם באמת היה סובר ר"י דדם אע"פ שאין הבשר היינו אומרים דר"י סבר דהציץ כן מרצה וא"כ שייך לומר דר"י כמשנתינו, ולכן מוכרח דמכך דסבר דבעינן

תרתי הוא דנימא דמתני' דלא כר"י. ועיין לקמן בע"ב דביארנו דבאמת אין זה תלוי זה בזה כלל, ושייך לומר דלר"י בעינן תרתי וציץ מרצה, וממילא נכון הקשה תוס' דאפי' סבירא ליה דלא בעינן תרתי דאין ר"י כמשנתנו אם הוא סובר דציץ אינו מרצה.

דף עז ע"ב

קז. **בגמ' אבל עולה דלית בה שתי אכילות לא קמ"ל.** היינו דיש בה רק אכילה אחת דכליל הוא על המזבח, ולכן הו"א דיש להקל בה דאין צריך שהבשר תאכל דהאדם אינו אוכלה ממילא.

קח. **בגמ' אמר לך א"כ נכתוב רחמנא הבשר תאכל והדר ודם זבחיך ישפך בדכתיב ברישא.** קשה דבאמת כן יש לו לכתוב דם זבחיך ברישא דהא זה בא לומר דבעינן דהדם ישפך ברישא ורק אח"כ הבשר תאכל, ואדרבא על הא דכתיב ועשית עולותיך הבשר והדם קשה למה הקדים בשר ברישא. אבל באמת מה דבועשית כתיב בשר ברישא לא קשה מידי, דבעשיה

באמת הבשר הוא עושה ברישא ורק אח"כ שופך הדם, אבל מה דחקשינו דכאן דכתיב דם ברישא פשיטא דכך צריך לכתוב באמת קשה איך למידים מכך דדם אע"פ שאין בשר, וצ"ע.

קט. **בגמ' השתא לימא מתני' דלא כר' יהושע דכיון דאמר בעינן תרתי וציץ אאכילות לא מרצי.** היינו דחזונו דלר"י ציץ אאכילות לא מרצי מכך דלעיל אמרו דלא מצינו תנא דאית ליה דציץ מרצה על האכילות אלא ר"א וכאן נחלקו ר"א ור"י. ונראה דבזה נחלקו דלר"א דציץ מרצה לכן דם אע"פ שאין בשר דהציץ כבר מרצה על אכילת הבשר, אבל לר"י כיון דסבר דאינו מרצה לכן דם רק אם הבשר תאכל, וממילא אם לר"י לא מרצה ציץ וממילא בעינן תרתי לכך לא שייך דאתי בטומאה, והוא דלא כמשנתנו.

קי. **בגמ' א"ר יוסי רואה אני וכו'.** היינו דדברי ר' יוסי סתומים הם דאיך רואה הוא את ב' השיטות והא סתרי ההדדי, ובאמת יבוארו דבריו לקמן, אבל מ"מ

יש מדבריו ראייה דר' יהושע
אמר שיטתו גם במנחות ודלא
כמו שתירצו בגמ'.

קיא. בגמ' אלא קסבר ר"י הציץ
מרצה על האכילות. צריך
ביאור איך שייד דר"י סבר
דהציץ מרצה הרי לעיל פשיטא
היה דסבר דאינו מרצה ושם
היה נראה דפשוט היה כן משום
דאל"ה היה קשה למה בעינן
תרתיה לר"י הרי אם הציץ מרצה
על הבשר אפי' דם בלא בשר
היה כשר דהא על הבשר כבר
ריצה ציץ, ומכך דבעינן תרתיה
משמע דאינו מרצה סבירא ליה,
וא"כ איך עכשיו כן ניחא לומר
דסבר ר"י דציץ מרצה הרי א"כ
די בדם בלא בשר. אבל באמת
הביאור לעיל אינו נכון כלל,
דלא משום דבעינן תרתיה הוא
דחזינו דאין ציץ מרצה סבירא
ליה דזה הו"א משום שסברו בני
הישיבה דלכו"ע אין ציץ מרצה
ולכן אמרו דגם ר"י סבר אין
ציץ מרצה, ולמה באמת אין
הכרח דאין מרצה סבירא ליה
מהא דסבר בעינן תרתיה, דהא
חזינן דר"א דסבר מרצה ציץ גם
כשאין דם יש בשר סבירא ליה

אפי' דעל הדם לא שייד ריצוי
ציץ וא"כ למה די בבשר לבד,
אלא משמע דלא בכך פליגי
כלל, אלא דבלימודים מן
הפסוקים הוא דפליגי אם הקרבן
כשר רק בשניהם או שדי באחד,
וממילא גם ר"י שחולק דבעינן
תרתיה לא משום דאין מרצה ציץ
סבירא ליה כן, ולכך שייד לומר
עכשיו דכן סבר דמרצה ציץ.
וא"ת דמ"מ אם ריצה ציץ למה
בעינן חוץ מן הדם גם בשר
הלא המציאות היא דכבר ריצה
ציץ. עיין בתוד"ה קסבר ר"י
דביאר דמה דבעינן דם בשר רק
על אבוד ושרוף מיירי דעליהם
לא מרצה ציץ, והיינו דאין
הכרח דלר"י אין מרצה ציץ רק
דאם מרצה ציץ סבירא ליה יש
לפרש חלק זה בדבריו דאם אין
בשר אין דם באבוד ושרוף.

קיב. ברש"י ד"ה ועוד, אי נמי
משמע פסולה להקטיר קומצה
לכתחילה. היינו דרש"י על ועוד
מבאר דהגמ' חוזרת בה דאפי'
תאמר דפסולה לכתחילה הוא
מ"מ יקשה וכו'. וצריך ביאור
דבפשיטות קושיית הגמ' הוא
משניהם דאין לומר דיש חילוק

בין דיעבד ללכתחילה דבאמת בשני המקומות משמע דלא כן, דגם בר' יהושע משמע דבדיעבד גם פסולה וגם במתני משמע דגם לכתחילה כשירה, ומניין לרש"י דבועוד הגמ' חוזרת בה מהא דדיעבד משמע, דהא לא משמע כן בגמ' כלל, וצ"ע.

דף עח ע"א

ק"ג. בגמ' א"ל מסתברא קאמר כי קאי בזבחים אמר מסתברא כי היכי דפליגי בזבחים פליגי נמי במנחות וכו'. היינו דמה דאמר ר"י רואה אני כוונתו דרואה מחלוקתם דנחלקו בשניהם. אבל קשה דא"כ היה לו לומר רואה אני דברי ר"א ור"י בזבחים ובמנחות, ולמה ליה לומר על כל שיטה ושיטה רואה אני דזה משמע דבשיטתם עצמם אמר רואה אני וחוזרת הקושיא למקומה איך הוא סובר כב' השיטות, וצ"ע.

ק"ד. בתוד"ה הא לא קשיא, פי' בקונטרס דסבירא לן טומאה חותרה בציבור וכו' ונראה לר"י וכו'. נראה דמה דרש"י ביאר הטעם משום חותרה

בציבור הוא מדברי הגמ' לקמן דבהדיא משמע דזהו הטעם דבציבור מודה ר' יהושע דאמרינן שם בציבור מ"ט משום דטומאה חותרה בציבור, וע"ז הקשו שם דהא לר' יוסי טומאה דחוייה הוא, ואם אפשר לומר טעם אחר למה בציבור מודה ר"י היה לה לגמ' לומר, דהא כך לא יקשה מהא דר"י סבירא ליה דדחוייה הוא, ומכך דלא אמרו טעם אחר משמע דזהו טעמו ואין בלתו. ולפי זה יקשה למה דביאר ר"י דלעולם דחוייה סבירא ליה. ועוד קשה לר"י דהא הוא אמר דלר' יהושע ציץ מרצה סבירא ליה, ולעיל בגמ' אמרו דא"א דלר"י יהא ציץ מרצה דהא מדתניא ר"י אומר כל זבחים שבתורה וכו' משמע דאין מרצה סבירא ליה, היינו דחוזרת הגמ' מההו"א דמרצה סבירא ליה, ואיך אומר ר"י דכן סובר ר' יהושע דמרצה. ועוד קשה דר"י כתב דפסולה דאמרו לכתחילה הוא, והא הגמ' בהדיא אמרה דפסולה דיעבד משמע. ובאמת קושיא זו גם על רש"י קשה דגם הוא ביאר דביחיד רק

דף עה ע"ב

קטז. בגמ' אלא רב דאמר כרב נתן דאמר אכילת פסחים לא מעכבא. לכאורה קשה דהא מאיש לפי אכלו תכוסו למדנו דשנה עליו הכתוב לעכב והרי איתקש מנויין לאוכלים ואיך חולק רב נתן על כך. ואפי' דלקמן אמרינן דלר' נתן מאיש לפי אכלו למידים דבעינן גברא דחזי לאכילה, מ"מ מתכוסו לא מצינו דתירצו מה למד ממנו, ואם לא למד ממנו כלום הא הוא איתקש לאוכלים אפי' דאיש לפי אכלו אינו מופנה, דממילא הוא איתקש, וא"כ עדיין קשה איך רב נתן חולק דאין אכילה מעכב, וצ"ע.

קיז. בגמ' דילמא שאני התם דאי ממשכי הני חזי להני. היינו דסבר ר' נתן דאין לכל אחד חיוב לאכול מן הפסח אלא דהחיוב הוא שיאכלו הפסח, ולכן גם אם ממשכי הני ולא יאכלו מן הפסח מ"מ ישארו כאלו שכן יאכלו מן הפסח, והיינו דאין זה חיוב על האדם אלא על הקרבן עצמו שיאכלו ממנו, ולכן כל ישראל יכולים לימנות על אחד

לכתחילה פסולה ובדיעבד הורצה. אבל עיין בביאור רש"י על קושיית הגמ' מהא דפסולה בדיעבד משמע דביאר דאין זה ברור לגמרי דדיעבד משמע, אלא או דפסולה דיעבד הוא, וא"כ כבר אין לתרץ דמתני' לכתחילה הוא, ובד"ה ועוד פירש רש"י דאי נמי תאמר דפסולה לכתחילה גם לא יהא ניהא דהא מתני' באין לכתחילה משמע, היינו דאפשר לפרש פסולה גם אלכתחילה וא"כ קושיא זו ניהא בין לרש"י ובין לר"י, אבל מה שהקשינו קודם לר"י צריך עיון.

קטו. בתוד"ה מכלל דר"י, תימא לרשב"א וכו'. צריך ביאור מהו קושיית התוס' הלא בהו"א של הגמ' לפני קושיית רב מרי לא נפל לנו להקשות מהא דשני הלחם דבהם אין צריך ריצוי ציץ דהא זהו קושיית רב מרי, ומה הוסיף תוס' להקשות על ההו"א, הרי זה כבר הקשה רב מרי דשני הלחם שאני, וצ"ע.

דהא ודאי ימצאו אוכלים שיאכלוהו.

ק. **בגמ' זר' יוחנן אמר אפי' תימא רבנן היא חב"ע בציבור דאפי' בטומאה נמי עבדי. היינו דכיון דבציבור מיירי לכן אפי' לרבנן זורקין עליו כיון דהוא גברא דחזי לאכילה, דהא בציבור אפשר לאכול גם בטומאה, ומה דכאן אין אוכלין אותו בטומאה הוא משום גזירה וכו'.** אבל קשה דאם בטומאת ציבור מיירי וכדפירש רש"י כגון במת נשיא, א"כ איך שייך שהכהנים אינם טמאים דיכולים לזרוק הדם בטהרה, הרי אם נטמאו רוב ציבור משום דמצוה על כל אחד להטמאות לנשיא, למה הכהנים לא נטמאו לנשיא, וכי המצוה לא חלה עליהם ג"כ, ואין לומר דליוו הנשיא מרחוק ולא נטמאו, דא"כ למה רוב ישראל כן נטמאו, דאם שייך לכבדו בלא טומאה למה התירו טומאה בציבור. ולכן נראה דעל הכהנים העוסקים בעבודה בבית המקדש לא חל עליהם המצוה ללוות הנשיא ולכן לא נטמאו.

קט. **בגמ' אי בציבור אמאי אין הבשר נאכל בטומאה גזירה וכו'.** וביאר רש"י דהגזירה שמא לשנה אחרת יטמאו ציבור אחר זריקה. וצריך ביאור למה כלל חיישינן לחשש רחוק כ"כ שיפול טומאה בציבור פעם נוספת בער"פ, וצ"ע.

קכ. **בתוד"ה שאני התם, תימא לרשב"א והא בשעת זריקה אינם יכולים לימשך.** מדברי התוס' משמע דחבין דהגמ' מיירי במושכים ידיהם לגמרי מן הפסח וממילא חזי להני דנמנים עכשיו או לאלו המנויים מקודם שלא היה להם כזית, ולכן הקשה לו לתוס' דהא כבר א"א לימשך ולהמנות בשעת זריקה. אבל אי לאו דברי התוס' נראה לפרש דמה דאמרו דממשכי הני הכוונה לימשך מלאכול כזית מן הפסח ולא לימשך דהיינו שלא להמנות על הפסח, דהא א"כ איך אמרו דכל ישראל יוצאים בפסח אחד הרי אלו שמשכו ידיהם כבר אינם יוצאים ידי חובתם בפסח זה, אלא כמו שאמרנו ניהא דרק מאכילת הפסח משכו ידיהם ועכשיו

הבאין בטומאה ואינם נאכלים בטומאה, נראה דבהם יהא אסור לעשותם בטומאה דהא ממילא לא אוכלים אותם בטומאה ולמה לא נחמיר גם בהקרבתם.

קכב. בגמ' איתמר הרי שהיו ישראל

מחצה טהורין ומחצה טמאים.

צריך ביאור דאיך שייך לידע אם מחצה טמאים או רוב טמאים הרי מחצה שאמרו בעינן מחצה בדיוק, דאל"כ הרי הם הוו או מיעוט ואסורים בטומאה או רוב ומותרים כולם בטומאה, ואיך שייך לבדוק אם הוי מחצה בדיוק או לא. ואי אפשר לומר דמיירי כאן לערך במחצה ומחמת הספק הוא דדנים כאן אם מותרים כולם או חציים לעשות בטומאה ולכן לרב הללו עושין לעצמם והללו לעצמם, דלרב כהנא בשלמא לל"ק יש לפרש דעדיף מחמת הספק לדחות חציים לפסח שני משכולם יעשו בטומאה מחמת הספק, אבל לא"ד דלרב כהנא חציים אין עושין כלל יקשה, דכי עדיף לבטל מחצי העם הפסח לגמרי בשביל שלא יעשו החצי האחר

הפסח חזי לאלו שלא משכו ידיהם מאכילתו, והיינו דהחיוב לאכול הפסח הוא על הקרבן שמחוייבים לאכול ממנו, אבל אין החיוב על האדם לאכול מן הפסח, וא"כ לא קשה מידי דהא באמת אינם מושכים ידיהם או נמנים על הפסח בשעת זריקה דלא בזה מיירי כלל. וכן נראה לפרש בדברי רש"י בד"ה ואי דכתב דמה דנשתנה נטמא דהוא לא חזי אפי' לחד, דמשמע דבזה נשתנה הפסח דאין בו די כזיתים דכן יש כאלו האוכלים ממנו.

דף עט ע"א

קכא. בגמ' הרי שהיו ישראל טמאים

כהנים וכלי שרת טהורים וכו' יעשו בטומאה. לכאורה קשה דאם אפשר לעשותו בטהרה דהא כהנים וכלי שרת טהורים הם למה יעשו אותו בטומאה, ואפי' דנמשכים אחר הרוב מ"מ באפשר למה לא נחמיר. וצריך לומר דמיירי כאן רק בפסח דגם נאכל בטומאה הוא ולכן עבדינן בטומאה דממילא יאכלוהו בטומאה, אבל באמת בחמשה

מספק בטומאה, וא"כ חוזרת הקושיא למקומה דאיך שייד לבדוק ולדייק דהציים טמאים ודציים טהורים, וצ"ע.

קכו. בתוד"ה אלא שנטמא, תימה מאי אפי' דקאמר היינו רישא ממש. נראה לתרין קושיית התוס' דבאמת אין זה דומה לרישא, דבכהנים שממילא טמאים הם אפשר לתת לכהנים לשחוט והגברא השוחט כבר ממילא טמא ואין מטמאים אותו עכשיו, ולכן התירו לעשותו בטומאה דההיתר הוא רק על לעשות הפסח בטומאה, ומשא"כ כשרק כלי שרת טמאים חוץ מן ההיתר לעשות הפסח בטומאה יש כאן גם היתר לטמאות הכהנים לכתחילה, דהא הם לא היו טמאים, ולכן נקטו בלשון אפי'. והיינו דאע"פ דלגבי דין עשיית הפסח בטומאה אין כאן חידוש יותר, מ"מ בדין אחר הוי חידוש.

דף עט ע"ב

קכד. בגמ' רב מתריץ לה כגון שהיו ישראל מחצה טמאין ומחצה טהורין ונשים עודפות על

הטהורים. היינו דעכשיו רובם טהורים הן ולכן הטהורים עושין את הראשון והטמאים את השני. אבל קשה דהרי בברייתא תניא דמיירי במחצה טמאין ומחצה טהורין ולא כתיב דרך בגברי מיירי וודאי דהכוונה היה גם על נשים דהרי עכשיו אמרינן דנשים בראשון חובה, וא"כ לרב דמיירי ברובם טהורים הוא דלא כדכתיב בהדיא בברייתא, וצ"ע.

דף פ ע"א

קכה. בגמ' רבי יהודה סבר שבט אחד איקרי קהל וחזו להו פלגא ופלגא ואין קרבן ציבור חלוק ועבדי כולוהו בטומאה. היינו דכיון דקהל איקרי ממילא הם אינם יכולים לעשות הפסח בשני דהא רק איש נדחה ולא ציבור, ומשום דלפסח שני א"א לדחותם ממילא כולם צריכים לעשות בראשון, וזה הטעם דכולם עושים בטומאה דאין קרבן ציבור חלוק וא"א לחלקו דיעשו חלקם בטומאה וחלקם בטהרה.

קכו. בגמ' זילו ואמרו ליה לעולא מאן ציית דעקר סיכיה

ומשכניה ורהיט. צריך ביאור וכי א"א לבי"ד לשלם לאחד מישראל כדי שיצא לדרך רחוקה הרי בשביל שכר טירחא מסתבר שכן ימצאו מאן דציית, וא"כ מה הקשה רב נחמן. ועוד קשה דהא כלל אינו צריך לעקור סיכיה ומשכניה, דהרי הוא רק צריך לצאת חוץ לתחום עד שעת שחיטה ואח"כ יכול לחזור וכמו דכתב בתוד"ה אתה דיכול ליכנס בתוך התחום מבעוד יום, ובכך אינו צריך לישראל ביו"ט חוץ לתחום, וא"כ למה לא יציית אדם לצאת לכמה שעות חוץ לתחום, וצ"ע.

קכז. בגמ' איתמר היו רובן זבין ומיעוטן טמאי מתים. צריך ביאור איך שייד במציאות שיהיו רובם זבין, הרי זה דבר שלא מסתבר שיארע לרוב ישראל זיבה באותו זמן, וצ"ע.

קכח. בגמ' טמאי מתים אינם עושין לא בראשון ולא בשני. צריך ביאור למה לא כתיב דגם רובן הזבין לא עושים בשני, הרי גם בזבין שייד לדחות לפסח שני כמו דאמרו לקמן דיש מ"ד דיש תשלומין לפסח הבא בטומאה

ומיירי שם בזבין העושין את השני, ולמה כאן לא אמרו דהזבין אינם עושים את השני כיון דלא עשו ציבור את הראשון כמו דאמרו בטמאי מתים. והביאור הוא דברובן זבין ממילא אינם עושין את השני דציבור אינם נדחין לשני, ומשא"כ הטמאי מתים דמיעוטא הם לכן בעינן טעם למה אינם עושין את השני.

קכט. בגמ' נימא בהא קמיפלגי דמ"ד אין תשלומין לפסח הבא בטומאה קסבר טומאה דחוייה היא. היינו דכיון דאינם כטהורים העושין הפסח לכתחילה אלא דדחו בדוחק הטומאה לכן א"א להשלים בשני כיון דכתיב איש כי יהיה טמא לנפש דמשמע דרק אם מיעוט אינם ראויים לעשות הפסח הוא דנדחה, אבל כאן דגם אלו שעבדו בטומאה דרק דחוייה היא גם הם נחשבים כאינם ראויים, לכן אין זה נקרא 'איש' טמא אלא שכולם טמאים ואין נדחין. אבל למ"ד יש תשלומין כיון דסבר הותרה טומאה ממילא הם בכלל ראויים כטהורים, ולכך המיעוט הזבין כן

נקראים 'איש' טמא ולכן הם נדחים.

דף פ ע"ב

קל. בגמ' איתמר היו שלישיתן זבין ושלישיתן טהורין ושלישיתן טמאי מתים וכו'. דינם של זבין וטמאי מתים מפורש דאינם עושין לא בראשון ולא בשני, דבטמאי מתים אין עושין דהם מיעוטא ובשני אין עושין כיון דהוה רובא, וכן לכאורה בזבין דהא בראשון הם אינם דוחין כלל לעשות הפסח בטומאה, ובשני כבר אמרו דהם רובא יחד עם טמאי מתים ולכן אין להם לעשות הפסח כמותם, כן נראה בפשיטות אבל יש חולקים לגבי זבים דבשני כן יש להם לעשות. אבל לגבי טהורים מה יהא דינם דלא הוזכר כלל אם עליהם לעשות בראשון, ובפשיטות נראה דכיון דאמרו דהזבין הגדילו אותן לרוב על טמאי מים א"כ יש להם לעשות בראשון בטהרה כרוב, אבל באמת א"א לצרפם לזבין לגבי לעשות בראשון, דבשלמא לגבי טמאי מתים יש לומר דיש רוב

שאין עושין בטומאה, אבל כאן דהזבים גם אינם עושין בטהרה ודלא כטהורים למה יצטרפו אליהם, ואם הטהורים הם מיעוט אין להם לעשות בטהרה. ועיין במאירי דכתב דבאמת הטהורים עושין בטהרה, ובטעם הדבר נראה דאמת הוא דאין רוב העושין בטהרה מ"מ כיון דאין אחד העושה בטומאה לכן ודאי דאין לטהורין לשנות דינם, דהא גם ברוב העושין בטומאה אין איסור לטהורים לעשות בטהרה, רק דאזלינן בתר רוב ועושין בטומאה כמותם, אבל כאן דממילא אין עושין בטומאה נשאר דינם לעשות בטהרה אפי' דאין רוב העושין.

קלא. בגמ' טעמא דנזרק הדם ואח"כ נודע אבל נודע ואח"כ נזרק לא מרצה ורמינהו וכו'. קשה דהא עכשיו דייקו דרק בנזרק הדם קודם הוא דמרצה ולכן באו להקשות ורמינהו, ולכאורה ממשנתינו עצמה קשה דהוא סותרת עצמה, דהא אח"כ כתיב דבנזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת הדם ולא חילקו בין בדיעבד שכבר נזרק הדם

ללכת חילה, ולמאי בעינן להקשות ממקום אחר. ואולי מורמינהו שהביאו עכשיו הוא יותר בהדיא דגם במזיד הוא מרצה, ומשא"כ ממשנתינו יש לדחוק דגם שם מיירי בדיעבד.

קלב. בגמ' אמר רבינא טומאתו בין בשוגג ובין במזיד הורצה זריקתו וכו'. היינו דרצה לחלק דשם מיירי לגבי האופן שנטמא ובה בכל האופנים הורצה, וכאן דאמרו דרק בנודע אח"כ הורצה מיירי לגבי זריקה ובאמת גם שם בזריקה אמרו דבמזיד אסור. אבל קשה דגם על הטומאה עצמה א"א לפרש משנתינו דיהא הדין דגם במזיד הורצה, דהא כתיב ונודע שהוא טמא, ואם הטומאה במזיד איירי איך לא ידע קודם הזריקה שנטמא, אלא משמע דרק בנודע דהיינו נטמא בשוגג הוא דהורצה, וא"כ עדיין הם סותרים זה את זה, וצ"ע.

קלג. בתוד"ה בראשון לא עבדי, נראה לר"י דס"ל כרב ולא כשמואל. היינו דכשם שמצינו לשמואל דברובן זבין ומיעוט טמאי מתים אזי עושין בראשון

בטומאה כך גם כאן יש לומר לשיטתו, וזה דלא כמו שאמר רב מני דאין הטמאי מתים עושין כלל. ולכאורה קשה דאפשר דרק שם אמר שמואל כן כדי שיתקיים הפסוק ויעשו את הפסח, דאל"כ יתבטל פסח לגמרי, אבל כאן דהטהורים עבדינן בראשון אפשר דמודה דטמאי מתים לא עושין כלל. ועיין במהרש"ל שתירץ דמשם חזינן דלשמואל רק ברובן טהורין הוא דנדחים טמאים לשני, ולכן גם כאן דאין רובן טהורים לשמואל טמאי מתים עבדי בראשון בטומאה. ועיין עוד בזה במהרש"א וברש"ש.

קלד. בתוד"ה הוא הדין, וא"ת מאי דוחקיה דרב שילא לחלק בין טומאה לזריקה. ומכוח קושיא זו תירץ תוס' דבאמת כאן אין צריך לחלק ורק משום קושיא אחרת בהקומץ רבה חילק כן. אבל עיין לעיל שהקשינו לרבינא דמשנתינו משמע דרק בטומאה בשוגג איירי מהא דכתיב נודע, דהרי במזיד לא שייך לומר נודע, וא"כ אפשר לומר דגם אם נזרק ואח"כ נודע

אמר רב שילא דלאו דווקא הוא, מ"מ הלשון נודע דאמרו במשנה הוא כן דווקא, וא"כ לכן היה לו לרב שילא לחלק בין טומאה לזריקה ולומר דרך בטומאה בשוגג הורצה וכמדויק במשנתינו, וממילא גם בסוגייתנו בעינן לחלק כן ולא רק משום הא דהקומץ רבה.

דף פא ע"א

קלה. בגמ' ואף ר' אושעיא סבר מטמא למפרע מדרבנן וכו' וא"ל ר' יוסי קאי כוותך. היינו דר' אושעיא סבר דר' יוסי מטמא למפרע מדרבנן, אבל ליה לא סבירא הכי אלא הוא סבר דמדאורייתא מטמא למפרע, ולכן אמר דסותר את שלפניו דהיינו מדאורייתא, ור' יוחנן דחלק עליו דאינו סותר ולא יומו הוא סבר כר' יוסי, וזה אמר ר' אושעיא לר' יוחנן דר' יוסי קאי כוותך.

קלו. בגמ' וא"ל ר' יוסי קאי כוותך והא ר' יוסי אומר מטמאין משכב ומושב למפרע וכו'. וביאר רש"י דר' אושעיא אמר לר' יוחנן דר"י סבר כמותו. אבל

לכאורה קשה דהא ר' יוסי סבר דמטמא למפרע מדרבנן, ומשא"כ לר' יוחנן לא מצינו דסבר כן אלא דמצינו דסבר ר' יוחנן דמדאורייתא מכאן ולהבא הוא מטמא. וצריך לומר דבאמת לא לגמרי סבר ר' יוחנן כר"י, אלא לגבי הדין דאורייתא הוא דסבר כמותו, ומ"מ ראייה יש מכאן דהבין ר' אושעיא דר' יוסי מטמא למפרע מדרבנן סבירא ליה ולא מדאורייתא.

קלז. בגמ' אמר רבה ק"ו ומה במקום שלא הותרה לו טומאה ידועה הותרה לו טומאת התהום. היינו דבעושה פסח דיחיד לא הותרה בטומאה ידועה לעשותה בטומאה ומ"מ הותרה טומאת התהום, כ"ש בתמיד שכן הותרה בטומאה ידועה לעשותה בטומאה דגם בטומאת התהום שהוא ספק דיחא מותר לעשותה בטומאה. אבל קשה דהא גם בפסח אם כל הכהנים טמאים ידועים מותר לעשותה בטומאה, וא"כ מה הק"ו לתמיד. ועיין בספר קול מבשר שביאר דמיירי באופן שכבר הקריבו כל הפסחים של ישראל בטהרה,

דאדרבא ביושב שייד טפי חשש של טומאת התהום, אבל במסקנא תירץ תוס' דאמת הוא דביושב שייד טפי רק דכאן נקטו מושב דבכך בדין תרומה יש חשש גדול יותר שנגע בו או האהיל עליו ולכך טמא הוא, ומשא"כ ביושב דשייד שלא נגע בו ולא האהיל עליו ולא יהא טמא.

קמ. בתוד"ה נטמא רובו בא"ד לפי שהזיקוהו לשורפו לפני הבירה כדי לביישו לא הטריחוהו וכו'. היינו דמעיקר הדין הנטמא קרבנו שורפו בביתו מעצים שלו, וא"כ הקשה תוס' איך התירו לו להשתמש בעצי המערכת. וזה תירץ דכיון דבנטמא כולו כדי לביישו הטריחוהו לשורפו לפני הבירה כדי שממנו ילמדו וישמרו שלא יטמאו קרבנותיהם, לכן לא הטריחוהו להביא עצים משלו ולב ב"ד התירו לו כן. אבל קצת קשה דתוס' כתב דלא הטריחוהו להביא עצים שלו, דמשמע דאם רוצה כן מביא, אבל ע"פ האמת אמרינן בגמ' לקמן דאם רצו להביא עצי

ועכשיו נטמאו כל הכהנים ובא יחיד שעדיין לא עשה פסח, ובכהאי גוונא אסור לעשותה בטומאה דהרי כל ישראל עשאוהו כבר בטרה, ומ"מ בטומאת התהום שהוא ספק כן התירו בכהאי גוונא, וא"כ כ"ש בתמיד וכנ"ל.

קלח. בתוד"ה אמר רבה, וא"ת ונימא דיו מה טומאה ידועה וכו'. צריך ביאור למה הוא נקרא כלל דיו, הרי הלימוד הוא לא מטומאה ידועה של תמיד שממנה שייד להקשות דיו, אלא הלימוד הוא מטומאת התהום של עושה פסח, ושם כן התירו להקריבו בחשש טומאה אפי' כשיש כהן אחר ואפי' היבא דאפשר, וא"כ מאי קושיית התוס' מדיו שייד כלל כאן, וצ"ע.

דף פא ע"ב

קלט. בתוד"ה המוצא מת בא"ד וי"ל דמושכב נקט בשביל תרומה וכו'. היינו דבהו"א היה נראה דדווקא מושכב הוא דחיישינן בו משום טומאת התהום אבל ביושב לא, ולכן הקשה תוס'

עצמן לפני הבירה אין שומעין להם, וצ"ע.

דף פב ע"א

קמא. בגמ' ואם לאו חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה אמר רב חמא וכו'. היינו דאין חיוב עליו לחזור ולשורפו לפני הבירה אלא דאם רוצה יכול גם רק ליכנס לירושלים ולשורפו שם בעצים שלו, רק דנתנו לו חכמים גם אפשרות זו כדי להקל עליו אם אין לו עצים וטירחא הוא לו לחזר אחריהם, כן משמע מהתירוצים שהביאו לקמן.

קמב. בגמ' רב זביד אמר לעולם וכו'. היינו דחוזר לתירוצו של רב חמא ורק בא לבאר למה באמת אפי' בלא החזיק בדרך התירו לו מעצי המערכה, והוא דעשאוהו כציקנין. רק דצריך ביאור למה מדמים אותו לציקנין דלכאורה אינם דומים כלל, דשם מה דחיישינן שלא ישרפו הוא מחמת דקמצנים הם, ומשא"כ כאן מה דהוא לא שורף משלו זה משום דאין לו כאן כלום. והביאור הוא דאפי' דבאמת בטעם דאינו שורף משלו אין

דמיון מ"מ בכך שיש לרבנן אפשרות להתיר לו להשתמש בעצי המערכה בזה הם דומים, דכמו דבציקנין אפשר להתיר לו כך גם כאן יכולים בי"ד להתיר לו.

קמג. בגמ' תנן התם ראש המעמד וכו' רבא אמר מפני החשד. וביאר רש"י שלא יחשדום שמפני מלאכתם הן נחדלין מלבוא לעבוד עבודה, ובמפנקי פירש דהכל יודעין שבטילים הן מן המלאכה. ולכאורה קשה דהא אין כל אחד הבא לביהמ"ק מכיר כל הכהנים ומניין לו דמיירי במפנקי וא"כ עדיין חשד איכא. והביאור הוא דהחשד הוא רק שהכהנים במשמרתו יחשבו שהן מתבטלים מן המלאכה בשביל עבודתם, דהא שאר כל אדם מניין לו שאותו כהן משמרת שלו עכשיו דמכך שאינו נמצא יחשדוהו, אלא ע"כ רק בחשש שיחשדוהו אנשי משמרת שלו מיירי, ולכן במפנקי אין חשש דהא הם כן מכירים אותו ויודעים דבמפנקי מיירי דאין ביטול עבודתו משום מלאכתו הוא.

דף פב ע"ב

קמך. בגמ' ולתנא דבי רבא בר אבוח
 דאמר אפי' פיגול טעון עיבור
 צורה מנא לן. היינו דלא זהו
 הקושיא דבאו להקשות דמנא לן
 הא, דהא מה הוא שיך לכאן
 דלכך נאמר בלשון ולתנא,
 דמשמע דבסוגיא דחטאת אהרן
 מיירי דלפי זה יקשה, אלא
 הקושיא הוא המשך דברי הגמ'
 דלמה למד מנותר דבעינן עיבור
 צורה ולא למד מחטאת אהרן
 דלא בעינן עיבור צורה.

קמח. בגמ' ההוא מובעי ליה
 ששריפתה בקדש. היינו דלכך
 רק בקדשי קדשים שריפתה
 בקדש, ומשא"כ פסח דקדשים

קלים הוא שרפינן בחצרותיהן,
 דלמסקנא אין למידים קדשים
 קלים מכאן אלא דהלכה הוא.
 קמו. בתוד"ה ונגמר עון, תימא
 לרשב"א א"כ לישתוק מעון
 דפיגול וממילא נימא דישרף
 מיד. היינו כמו דאמר לעיל תוס'
 בד"ה בשלמא נטמא דכתיב
 והבשר, דשם כתב דדם דפסולו
 בגופו הוא סברא הוא דישרף
 מיד, וא"כ אם לומר דאין צריך
 עיבור צורה בעינן, למה כלל יש
 ללמוד גז"ש מחטאת דארן, הרי
 די בכך שלא נכתוב עון בפיגול
 וממילא לא נלמד מיניה דבעינן
 עיבור צורה ומסברא כבר נדע
 דמיד ישרף.